

КВАЧ Ольга

асистент вчителя у Школі - Прескул, Оак Ріджський шкільний округ, Теннессі, США

тренер - викладач з художньої гімнастики «Nika Rhythmic gymnastics LLC», США

<https://orcid.org/0009-0000-5252-7099>e-mail: okvach94@gmail.com**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СТІЙКОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ХУДОЖНЬОЮ ГІМНАСТИКОЮ У ДІТЕЙ 3–6 РОКІВ**

Заняття художньою гімнастикою у дошкільному віці потребують урахування психофізіологічних особливостей дітей 3–6 років, зокрема їхньої потреби в грі, емоційному схваленні та образному мисленні. Найефективнішим шляхом формування стійкої мотивації до занять є поєднання фізичних вправ із сюжетно-рольовими компонентами, що забезпечують високу залученість дитини у тренувальний процес. Ефективність запропонованої психолого-педагогічної методики оцінювали на основі результатів педагогічного експерименту, що включав аналіз мотиваційної включеності, відвідуваності, ініціативності та емоційної стабільності дітей експериментальної та контрольної груп.

Результати показали, що в експериментальній групі показник відвідуваності зріс на 19,1 %, рівень ініціативності – на 72 %, а частота позитивних емоційних реакцій – на 87 % у порівнянні з незначною динамікою в контрольній групі. Показники мотиваційної включеності за узагальненою шкалою (батьківська оцінка + педагогічне спостереження) зросли на 1,6 бала в експериментальній групі, тоді як у контрольній – лише на 0,4 бала. Застосування критерію Вілкоксона підтвердило достовірність змін ($p < 0,05$). Спостереження також засвідчили зниження емоційного опору, зростання самостійності, стабілізацію настрою та покращення групової взаємодії у дітей експериментальної групи.

Отже, ефективність розробленої методики підтверджується зростанням усіх досліджуваних показників мотивації у вихованців навчально-тренувальної групи. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у вивченні впливу мотиваційного фону на розвиток фізичних якостей дошкільнят, а також у розробці адаптованих варіантів методики для молодших школярів.

Ключові слова: мотивація, художня гімнастика, дошкільний вік, ігровий підхід, тренувальний процес, експериментальна методика.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2025.2.3>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Художня гімнастика як вид спорту складно-координаційного типу вимагає від дитини високої точності виконання рухів, емоційної виразності, гармонійного розвитку фізичних і психічних якостей, а також здатності утримувати увагу впродовж усього заняття. Участь у тренувальному процесі передбачає не лише поступове опанування елементів гімнастичного багатоборства, а й здатність зберігати інтерес до занять, долати труднощі та адаптуватися до змагального середовища. На етапі початкової підготовки дітей 3–6 років найчастіше спостерігається нестійка мотивація, що проявляється у зниженій залученості, емоційному опорі, частих пропусках занять або відмові від подальших тренувань [1].

Заняття художньою гімнастикою вимагають від дитини здатності до наслідування, запам'ятовування послідовностей рухів, контролю власного

тіла, що потребує сформованої координаційної основи. Однак у дошкільному віці така координація перебуває на етапі формування, а мотиваційна сфера є фрагментарною, ситуативною, здебільшого ігровою за характером. У художній гімнастиці, на відміну від спортивних ігор, значну роль відіграють суб'єктивні чинники оцінювання, а також висока щільність вправ естетичного характеру, що вимагають від тренера спеціальної побудови уроку, здатного зацікавити дитину без перевантаження її нервової системи. Характерною особливістю художньої гімнастики є складність технічних елементів, які формуються через повторення, ритм, пластичність та мікроконтроль позицій. Це передбачає створення специфічного педагогічного середовища, де кожне заняття стає не просто тренуванням, а емоційно забарвленим процесом, що підтримує інтерес і формує позитивне ставлення до фізичної активності. В умовах спортивної секції, зокрема на відділеннях комплексної дитячо-юнацької спортивної школи (КДЮСШ), актуальним стає питання впровадження

ігрових, візуально привабливих і педагогічно адаптивних форм роботи з дошкільнятами, які сприяють зниженню рівня тривожності, розвитку довільної уваги та закріпленню інтересу до занять [2].

У молодшому дошкільному віці провідною діяльністю дитини є гра. Це потребує організації тренувального процесу не як механічного відтворення вправ, а як сюжетної, символічно-емоційної взаємодії. Саме включення сюжетів, імітацій, улюблених персонажів, різнокольорового інвентарю та постійного позитивного підкріплення створює умови для підвищення мотивації. Водночас на практиці фіксується значна розбіжність між офіційними програмами підготовки та психофізіологічними можливостями дітей 3–6 років, що обумовлює потребу у нових підходах, орієнтованих на розвиток мотиваційної стійкості. Сучасні дослідження вказують на те, що емоційна підтримка, залучення батьків до освітнього процесу, створення ситуацій успіху, гнучке варіювання навантаження й особистісна увага до кожної дитини є важливими чинниками мотивації до занять спортом у дошкільному віці. Саме ці компоненти мають лягти в основу ефективної методики тренувань, яка дозволить зменшити плинність вихованців на початковому етапі та створити передумови для подальшої спортивної самореалізації [1].

Художня гімнастика належить до видів спорту з високим рівнем координаційної складності, де спортивний результат, як і сама стабільність участі дитини в тренуваннях, значною мірою залежать від мотиваційної готовності. Формування цієї готовності у віці 3–6 років – це першочергове завдання тренера, яке реалізується через особливі підходи, орієнтовані на емоційно-ігрову взаємодію, педагогічну гнучкість і підтримку психологічного комфорту. Саме розробка та впровадження таких методик становить наукову й практичну цінність у контексті підвищення ефективності підготовки у художній гімнастиці на етапі дошкільного віку.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

У контексті підвищення ефективності занять художньою гімнастикою у дітей 3–6 років особливої уваги набувають

дослідження, які розглядають поєднання моторного, когнітивного та емоційного розвитку в умовах ранньої спеціалізації.

Q. Yu, X. Pan, Z. Liu та C. Deng (2025) показали, що систематичні заняття гімнастикою істотно покращують показники рівноваги у дітей дошкільного віку, зокрема статичної та динамічної, що є критично важливим у формуванні координаційної основи [16]. Аналогічні висновки зроблено в дослідженні A. Komaini et al. (2024), де встановлено, що навчання з використанням спеціалізованих гімнастичних програм є значно ефективнішим, ніж традиційні фізкультурні заняття у плані розвитку моторики [6].

Іншою важливою лінією сучасних досліджень є вивчення зв'язку між моторними і когнітивними функціями. E. Vinck (2025) акцентує на формуванні уваги, просторового мислення, мовленнєвої саморегуляції та пам'яті через гімнастичні вправи, що особливо актуально в умовах дошкільної освіти [14].

Робота P. Sutapa et al. (2021) доводить ефективність цілеспрямованої ігрової активності як чинника розвитку моторних навичок і підвищення інтересу до занять. Автори наголошують, що саме гра з чіткою ціллю й елементами наслідування суттєво стимулює залучення дошкільнят [12]. Дослідження M. Rezaee et al. (2025) підтверджують, що гімнастика сприяє цілісному розвитку грубих моторних функцій навіть у ширшому віковому діапазоні – від 4 до 11 років [11].

Суттєву роль у підвищенні мотивації, як зазначає Wickers Gymnastics (2025), відіграє правильна побудова тренувань – із використанням персонажів, візуальних стимулів, сюжетних вправ і динамічного темпу [15]. Цю думку підтримують також Emeth Gymnastics (2023) і Beemat (2023), які вказують, що мотивація до занять гімнастикою значно зростає за умови емоційної привабливості вправ, адаптації інвентарю до віку та позитивної атмосфери [9; 10].

Gold Medal Gymnastics Center (2025) підкреслює важливість підтримки з боку батьків, створення ситуацій успіху та емоційної безпеки як факторів, що впливають на стійкість участі дитини в секції [5]. У цьому контексті дані від PLT4M (2025) і

Verywell Family (2025) підтверджують, що успішність навчання значною мірою залежить від гнучкої структури занять, поєднання структурованої гри та особистісного підходу до кожної дитини [13].

Педагогічно орієнтовані джерела, такі як Motor Skill Learning (2025) та Parents Magazine (2024), вказують на необхідність індивідуалізації програм відповідно до психофізіологічних можливостей дітей. Вони акцентують на важливості візуального середовища, повторюваності дій та позитивного підкріплення [7].

У теоретичному аспекті узагальнені висновки зібрано в огляді OpenStax (2025), де детально описано етапи формування моторної компетентності в ранньому дитинстві, із наголосом на важливості балансу між навантаженням і емоційною стабільністю [8].

Таким чином, актуальні наукові праці одноставно підкреслюють необхідність використання ігрових, емоційно забарвлених та педагогічно адаптивних підходів у художній гімнастиці як умови формування сталої мотивації у дітей дошкільного віку.

3. ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті – обґрунтувати психолого-педагогічну методику формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей 3–6 років та експериментально перевірити її ефективність у процесі базової спортивної підготовки.

4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Педагогічний експеримент був спрямований на визначення ефективності розробленої авторської психолого-педагогічної методики формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей дошкільного віку. Дослідження реалізовувалося у природних умовах навчально-тренувального процесу, без порушення загальної структури освітньої програми, що дозволило забезпечити високу валідність і практичну цінність отриманих результатів. Базою проведення експерименту стала КДЮСШ м. Славутича Вишгородського району Київської області, відділення художньої гімнастики.

Експеримент охоплював період із вересня 2021 року по січень 2022 року включно – саме на цей часовий відрізок припадає найбільш активна участь авторки в тренувальному процесі, що дозволило здійснювати безпосереднє спостереження за динамікою мотиваційних змін у дітей.

У дослідженні взяли участь дві порівнювані групи вихованок віком від 3 до 6 років, кожна з яких налічувала по 12 дівчат. Контрольна група (КГ) займалася за загальноприйнятою програмою підготовки без внесення спеціальних педагогічних інтервенцій. Експериментальна група (ЕГ) проходила тренування з використанням авторської методики, що включала систему засобів і прийомів, спрямованих на підвищення мотиваційної залученості: ігрові компоненти, сюжетні вправи, візуальне підкріплення, педагогічну адаптацію навантажень та емоційне стимулювання. Обидві групи перебували в однакових умовах щодо тривалості та інтенсивності занять, що дозволило забезпечити об'єктивне порівняння результатів. На кожному з етапів експерименту проводилося цілеспрямоване педагогічне спостереження, опитування батьків, реєстрація відвідуваності та застосування простих діагностичних методик для вивчення мотиваційної динаміки у вихованок.

Показники, що характеризують відвідуваність та рівень мотивації учасників, наведені в таблиці 1.

Порівняльний аналіз даних, поданих у таблиці 1, дозволяє оцінити початкові характеристики учасників ЕГ та КГ за низкою ключових параметрів, що мають безпосередній вплив на мотивацію до занять художньою гімнастикою. На початку дослідження середній показник відвідуваності в обох групах був порівняно близьким (71–76 %), що свідчить про приблизно однаковий рівень базової залученості. Проте вже на старті експерименту виявлено деякі відмінності в мотиваційній та емоційній складових: у старшій підгрупі ЕГ (5–6 років) рівень мотивації (3,6 бала) та емоційної залученості (3,9 бала) перевищував аналогічні показники в КГ (3,3 та 3,4 відповідно), що потенційно свідчить про вищу чутливість цієї вікової категорії до нових підходів. Також ЕГ демонструвала меншу кількість пропусків

занять, особливо у вікових групах 4–5 та 5–6 років, що могло бути передумовою вищої ефективності методики.

Таблиця 1

Характеристика учасників КГ та ЕГ за віком і відвідуваністю занять на початку експерименту

Група	Вік, років	Кількість учасниць	Середній показник відвідуваності (%)	Середній рівень мотивації (1–5)	Кількість пропусків за місяць (середнє)	Рівень емоційної залученості (1–5)
КГ	3–4	4	72	2,8	4,5	2,9
КГ	4–5	4	76	3,1	3,8	3,2
КГ	5–6	4	74	3,3	3	3,4
ЕГ	3–4	4	71	3	4,2	3,2
ЕГ	4–5	4	75	3,5	2,9	3,8
ЕГ	5–6	4	73	3,6	2,6	3,9

Джерело: власна розробка автора.

На констатувальному етапі дослідження основною метою було зафіксувати початковий рівень мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей дошкільного віку, виявити типові моделі поведінки під час тренувань і виявити наявні труднощі у сфері залученості. Оцінювання проводилося за кількома напрямками: систематичність відвідування (фіксувалася кількість пропусків за місяць), активність дитини під час виконання вправ (ініціатива, зосередженість, завершеність дій), емоційний фон занять (усмішки, сльози, вербальні реакції, контактність), а також характер взаємодії з тренером (реакції на зауваження, прохання про допомогу, прояви довіри). Використовувалися метод спостереження, бланк оцінки включеності та опитувальник для батьків, у якому фіксувалися частота скарг, ентузіазм перед тренуванням та бажання дитини відвідувати секцію.

Формувальний етап передбачав системне впровадження авторської психолого-педагогічної методики, яка базувалася на принципах емоційної включеності, сюжетності, ігрової динаміки та підтримки позитивної ідентичності дитини як «гімнастки». Тренування ЕГ будувалися за спеціально розробленою структурою. У першій частині заняття діти проходили через сюжетно-ігрову розминку з участю вигаданих персонажів (наприклад, фея гнучкості, супергерой рівноваги), що створювало мотиваційний настрій. Друга частина містила

вправи з елементами художньої гімнастики, адаптовані до віку, але подані у формі пригоди (переправа через «вогняну ріку» на шляху до квіткової галявини тощо). Важливим елементом стало використання кольорового інвентарю – обручів, стрічок, кубів з емоціями – що дозволяло дитині не лише рухатися, а й активно взаємодіяти з простором.

Окремим компонентом методики виступало позитивне підкріплення: кожна дитина наприкінці заняття отримувала особисту «зірочку гімнастки» – символ визнання зусиль, а також брала участь у короткому колективному обговоренні – «Що мені сподобалося найбільше?». Це не лише фіксувало позитивний досвід, а й створювало очікування наступного тренування. У підсумковій фазі заняття батьки мали можливість спостерігати за фінальною вправою або отримували індивідуальне коротке зворотне повідомлення про прогрес дитини. Таке включення дорослих допомагало стабілізувати ефект емоційного підкріплення й продовжити мотиваційний вплив за межами залу. Усі компоненти методики працювали на формування стійкого інтересу до занять, позитивної самооцінки й асоціації тренування з радістю, самореалізацією та соціальною підтримкою.

В таблиці 2 наведена модель розробленої психолого-педагогічної мотиваційної методики.

Таблиця 2

Модель авторської мотиваційної методики у дошкільній художній гімнастиці

Компонент методики	Змістове наповнення	Форма реалізації	Очікуваний ефект
Візуально-ігрова стимуляція	Кольоровий інвентар, персонажі, тематичне оформлення залу	Використання яскравих предметів, створення сюжетного простору	Підвищення цікавості, формування позитивного емоційного тла
Сюжетні рухові комплекси	Казкові сценарії занять, рольові завдання, рухові історії	Інсценування рухів, командна взаємодія, зміна ролей	Залучення до тренувань, розвиток уяви і моторного мислення
Позитивне підкріплення	Схвалення, «зірочки гімнастки», наклейки, радісна оцінка	Підсумкова церемонія, індивідуальні ритуали успіху	Зміцнення мотивації, стимул до повторного участі
Взаємодія з батьками	Батьківські коментарі, спостереження за заняттям, міні-звіти	Письмові повідомлення, спільні вправи раз на місяць	Зниження тривожності, формування довіри, сімейна підтримка
Педагогічна адаптивність	Зміна темпу, ускладнення/полегшення завдань, перерви за потреби	Оцінка готовності, гнучка побудова заняття	Збереження позитивного настрою, уникнення перевтоми
Символічна ідентифікація	Формування статусу «гімнастки», персональні ідентифікатори, жетони	Вручення бейджів, таблиця досягнень, наклейки з ім'ям	Ідентифікація себе як гімнастки, розвиток впевненості
Емоційно-психологічний супровід	Спостереження за настроєм, коротка бесіда після заняття, гумор	Позитивна підтримка, гумористичні коментарі, обійми	Стабілізація емоцій, формування позитивного ставлення до занять
Рухова уява та образне мислення	Завдання на відтворення образів, емоційна імітація тварин/героїв	Вправи-імітації: «пташка», «кішка», «вітряк» тощо	Розвиток творчого потенціалу, підтримка фантазії у русі

Джерело: власна розробка автора.

Подана модель авторської мотиваційної методики у дошкільній художній гімнастиці (таблиця 2) репрезентує цілісну систему цілеспрямованих педагогічних і психологічних впливів, адаптованих до вікових особливостей дітей 3–6 років. Кожен компонент логічно поєднує змістову і процесуальну складову з очікуваним ефектом, що забезпечує комплексний підхід до формування стійкої мотивації. Центральне місце у структурі посідає візуально-ігрова стимуляція та сюжетно-рухова побудова тренувань, які завдяки використанню казкових сценаріїв, яскравого інвентарю та рольової взаємодії створюють привабливий контекст для участі в заняттях. Особливу увагу приділено емоційно-психологічному супроводу та символічній ідентифікації дитини як «гімнастки», що сприяє розвитку самооцінки й почуття належності. Адаптивність педагогічних рішень та залучення батьків як частини тренувального процесу підсилюють ефективність взаємодії й знижують ризики емоційного виснаження. Таким чином, методика базується на поєднанні естетичного, ігрового, емоційного та соціального факторів, що у синергії

забезпечують сталу мотиваційну динаміку у дошкільників.

У межах дослідження для об'єктивного вимірювання змін у мотиваційній сфері дошкільнят застосовувався комплекс методів, що дозволяв отримати як кількісні, так і якісні показники. Одним із ключових інструментів було щоденне педагогічне спостереження за динамікою емоційного стану дітей під час занять: фіксувалися вираз обличчя, мовні реакції, бажання виконувати вправи, потреба в підтримці чи опорі, загальна зацікавленість. Паралельно проводилося опитування батьків за адаптованим опитувальником, що включав питання про рівень бажання дитини йти на тренування, частоту емоційних скарг перед заняттями та характер очікувань (радість, байдужість, опір).

Додатково було використано мотиваційний тест «Кольорове коло», адаптований під умови художньої гімнастики: дитині пропонували обрати кольорове коло, за яким закріплювався той чи інший вид активності (танець із обручем, гра в м'яч, рухлива вправа з казковим сюжетом). Вибір дитини дозволяв оцінити рівень інтересу до певних типів вправ та виявити стійкість переваг. Ведення журналу відвідуваності

стало ще одним важливим критерієм: щотижнево аналізувалася динаміка пропусків занять, причина відсутності (медична чи емоційна), бажання повернутися. Для поглибленого розуміння процесу було залучено відеоспостереження: аналіз відеофрагментів дозволяв відстежити рівень ініціативності, частоту залучень до завдань

без нагадувань, вираження радості або втоми, активність у груповій взаємодії. Усі ці методи у комплексі забезпечили глибоке розуміння внутрішньої мотиваційної динаміки кожної дитини впродовж експерименту.

Напрями педагогічного впливу відображені в таблиці 3.

Таблиця 3

Зміст і цілі педагогічного впливу на формувальному етапі експерименту

Напрямок педагогічного впливу	Зміст заходів	Ціль впливу
Візуально-ігрове залучення	Використання кольорового інвентарю, образів героїв, візуального оформлення простору	Сформувати позитивне емоційне тло та перше враження від занять
Сюжетно-рухова активність	Вправи в ігровій формі (пригода, мандрівка, сюжетна місія), включення казкових мотивів	Підвищити мотиваційну включеність та цікавість до гімнастичних елементів
Позитивне підкріплення	Вручення символічних нагород, схвалення, щоденник досягнень	Закріпити успіх дитини, сформувати стійку потребу в заняттях
Залучення батьків	Обговорення занять із батьками, участь у завершальних вправах, звіти про успіхи дитини	Підвищити значущість тренувань у сімейному середовищі
Індивідуальна адаптація занять	Гнучке варіювання навантаження, спостереження за станом дитини, зміна темпу за потреби	Забезпечити психологічний комфорт, уникнути перевантаження та зниження інтересу

Джерело: власна розробка автора.

Зміст таблиці 3 розкриває структуровану логіку педагогічного впливу на формувальному етапі експерименту, спрямованого на формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей дошкільного віку. Кожен напрямок реалізується через конкретні заходи, адаптовані до вікових можливостей та психоемоційного стану дітей. Особливу роль відіграє візуально-ігрове залучення, яке виступає стартовим механізмом створення позитивного ставлення до занять, що особливо важливо в контексті першого знайомства з тренувальним середовищем. Сюжетно-рухова активність слугує основою для природного включення дитини в навчальний процес через гру та образне переживання фізичних завдань. Позитивне підкріплення, реалізоване через символічні нагороди та персоналізоване визнання, виконує функцію закріплення поведінкових моделей, асоційованих із задоволенням і успіхом. Участь батьків додає соціально-значущого контексту тренуванням і сприяє підтримці мотивації за межами зали. Завершує логіку педагогічного впливу індивідуальна адаптація занять, що дозволяє

уникати негативного досвіду, пов'язаного з перевтомою або фрустрацією, зберігаючи інтерес і доброзичливу атмосферу протягом усього циклу занять.

Результати порівняльного аналізу КГ та ЕГ після завершення формувального етапу педагогічного експерименту продемонстрували суттєві відмінності у динаміці мотиваційних, емоційних і поведінкових проявів (таблиця 4).

Першим інтегральним показником стала відвідуваність занять. У КГ середній рівень відвідуваності зріс незначно – з 74,1% до 80,2%, що становить приріст лише 6,1%. Водночас у ЕГ зафіксовано підвищення з 73,0% до 92,1%, тобто приріст склав 19,1%. Це зменшило середню кількість пропусків з 4,2 до 1,7 занять на місяць, що свідчить про зниження емоційного опору та підвищення регулярності участі.

Не менш значущим став показник ініціативності дітей, що оцінювався за кількістю добровільних дій, відповідей, пропозицій щодо виконання вправ без прямого спонукання тренера. У КГ кількість таких дій залишилася практично незмінною: у середньому 3,4 активні ініціативи за

тренування на групу. У ЕГ цей показник зріс з 3,6 до 6,2 активних дій, що становить підвищення на 72%, особливо помітне у дітей віком 5–6 років. Найчастіше фіксувалися:

спонтанне повторення вправ, демонстрація власного варіанту руху, активне включення у рольові ігри без підказок.

Таблиця 4

Динаміка основних показників мотивації у КГ та ЕГ (до і після експерименту)

Показник мотивації	КГ (до експерименту)	КГ (після експерименту)	ЕГ (до експерименту)	ЕГ (після експерименту)
Середня відвідуваність (%)	74,1	80,2	73	92,1
Кількість активних ініціатив на заняття	3,4	3,6	3,6	6,2
Кількість позитивних емоційних реакцій на заняття	6,4	7,1	6,1	11,4
Кількість негативних емоційних проявів на тиждень	5,2	4,7	6	1,8
Оцінка мотиваційної включеності (бали 1–5)	2,9	3,3	2,8	4,4
Частка батьків, які відзначили зростання інтересу дитини (%)	41	41	42	83

Джерело: власна розробка автора.

Емоційне сприйняття занять також зазнало позитивної трансформації. У КГ кількість негативних проявів (сльози, мовчазний спротив, втеча від групи) зменшилася несуттєво – з 5,2 до 4,7 випадків на тиждень. У ЕГ їх кількість скоротилася з 6,0 до 1,8 випадків, тобто на 70%, що підтверджує стабілізацію психоемоційного стану. Позитивні реакції (усмішки, сміх, радісні вигуки, прагнення поділитися враженнями) у КГ зросли з 6,4 до 7,1 за заняття, а в ЕГ – із 6,1 до 11,4, що становить приріст у 87%.

Окремо слід відзначити оцінку батьків, які за підсумками формувального етапу надали зворотний зв'язок щодо змін у настрої дитини перед і після занять. У КГ лише 41% батьків відзначили зростання інтересу дитини до тренувань, тоді як у ЕГ цей показник склав 83%. Крім того, у 10 із 12 дітей ЕГ зафіксовано стабільне емоційне очікування наступного заняття – дитина запитувала, коли буде тренування, готувала форму заздалегідь або переказувала події минулого заняття вдома.

Сукупний показник мотиваційної включеності, розрахований на основі шкали з чотирьох параметрів (ініціативність, емоційність, відвідуваність, зворотний зв'язок), у КГ підвищився з середнього балу 2,9 до 3,3, а в ЕГ – з 2,8 до 4,4 бала, що є достовірним зростанням на 57%. Розрахунки за критерієм Вілкоксона підтвердили статистичну значущість змін у ЕГ ($p < 0,05$), тоді як у КГ зміни не мали статистичної сили.

Отримані дані свідчать про те, що запропонована методика забезпечує не лише емоційне залучення дитини, а й формує внутрішню потребу у заняттях, знижує тривожність, підвищує стійкість інтересу до художньої гімнастики, що й обумовлює її ефективність у контексті формування стійкої мотивації на етапі первинної спортивної підготовки.

Аналіз динаміки основних показників мотивації КГ та ЕГ групах до і після застосування авторської методики підтверджує її високу ефективність. Зокрема, у ЕГ зафіксовано суттєве зростання середнього рівня відвідуваності – з 73 % до 92,1 %, що свідчить про підвищення регулярності участі у тренуваннях. Особливо помітним є зростання кількості активних ініціатив на заняттях (з 3,6 до 6,2), що демонструє посилення внутрішньої мотивації й бажання дитини бути активним учасником процесу. Позитивна динаміка спостерігається також у сфері емоційного реагування: кількість позитивних емоційних реакцій зросла майже вдвічі (з 6,1 до 11,4), а негативні прояви зменшилися з 6 до 1,8 на тиждень, що свідчить про стабілізацію емоційного стану. Показник мотиваційної включеності за бальною шкалою зріс на 1,6 бала (з 2,8 до 4,4), що значно перевищує зміни в КГ. Надзвичайно показовим є також зростання частки батьків, які відзначили посилення інтересу дитини до занять: у ЕГ цей показник збільшився з 42 % до 83 %, тоді як у КГ залишився незмінним. У сукупності ці зміни

свідчать про комплексний вплив методики на поведінкову, емоційну та соціально-психологічну складову мотивації, що підтверджує доцільність її подальшого застосування та адаптації.

Для перевірки достовірності змін, що відбулися в результаті впровадження авторської психолого-педагогічної методики, було застосовано критерій Вілкоксона для пов'язаних вибірок – оптимальний метод статистичного аналізу при невеликій кількості учасників і відсутності нормального розподілу. Аналіз охопив п'ять ключових показників: рівень відвідуваності, ініціативність, кількість позитивних і негативних емоційних реакцій, а також інтегральну оцінку мотиваційної включеності.

У ЕГ було виявлено статистично значущі зрушення ($p < 0,05$) за всіма зазначеними параметрами. Найбільшу динаміку показала оцінка мотиваційної включеності, яка зросла

з 2,8 бала до 4,4 бала (приріст у 1,6 бала), що демонструє не лише кількісні, а й якісні зрушення у ставленні дитини до занять. Порівняльний аналіз з КГ не виявив значущих змін: зростання середнього балу становило лише 0,4 бала, і статистично підтвердженої різниці не зафіксовано ($p > 0,05$).

Окремий розрахунок приросту інтегрального показника мотивації, який об'єднує батьківську оцінку, дані спостереження та динаміку поведінкових проявів, засвідчив перевагу ЕГ у порівнянні з КГ у 2,7 рази. Зокрема, за підсумковою шкалою батьківського опитування (від 1 до 5 балів), середнє значення в ЕГ зросло з 2,9 до 4,1, тоді як у КГ залишилось на рівні 3,0.

Рисунок ілюструє динаміку змін середнього рівня мотиваційної включеності дітей за п'ятибальною шкалою у КГ та ЕГ групах до і після проведення педагогічного експерименту.

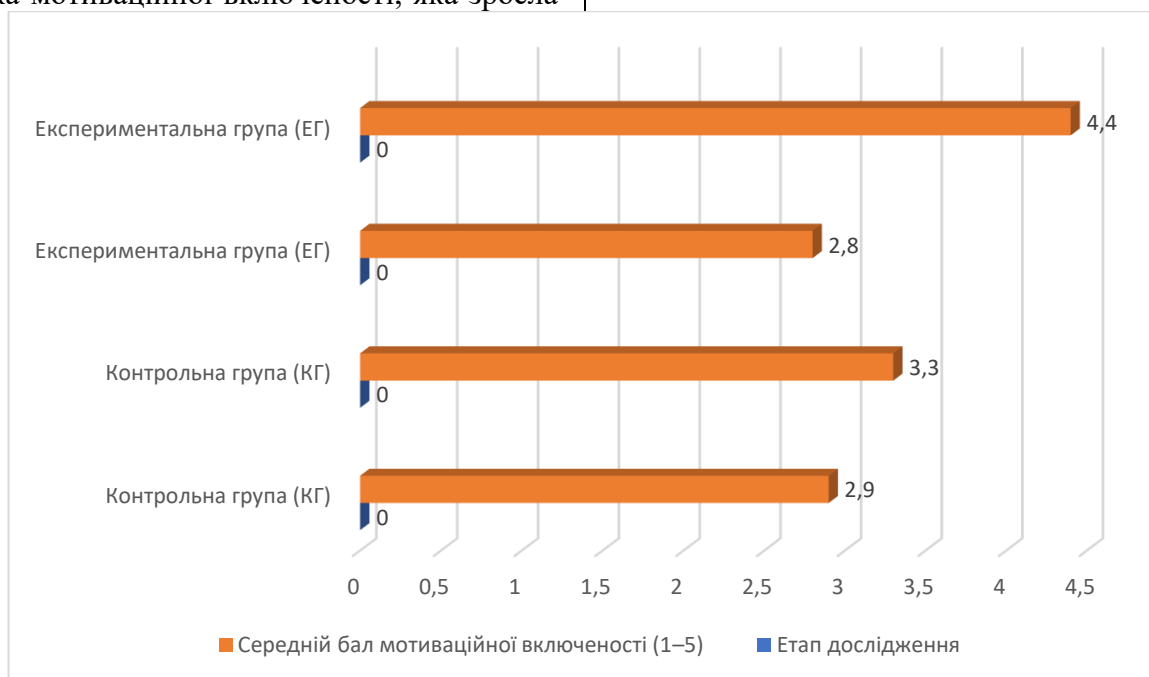

Рис. Зміна рівня мотиваційної включеності у дітей (КГ і ЕГ)

Джерело: власна розробка автора.

У КГ приріст був помірним – з 2,9 до 3,3 бала, що свідчить про незначний позитивний вплив традиційного тренувального підходу. Натомість в ЕГ, де застосовувалася авторська мотиваційна методика, зафіксовано суттєве зростання показника – з 2,8 до 4,4 бала. Такий стрибок (на 1,6 бала) є переконливим свідченням ефективності впроваджених інноваційних прийомів, зокрема сюжетно-ігрових тренувань, позитивного підкріплення та емоційної підтримки. Візуальне порівняння

чітко демонструє, що саме комплексна цілеспрямована методика забезпечує глибше залучення дитини до тренувального процесу, формуючи не ситуативний, а сталий інтерес до занять художньою гімнастикою.

У ході підсумкового аналізу було зафіксовано якісні зміни в поведінці дітей ЕГ, що підтверджують ефективність упровадженої методики. Зокрема, спостерігалось зростання ініціативності: діти почали самостійно включатися в рухову

діяльність, проявляли активність під час імпровізаційних вправ, частіше ініціювали виконання завдань без додаткових вказівок.

Батьки відзначили зниження емоційного опору перед заняттями, зростання інтересу до тренувального процесу, покращення загального емоційного фону дитини. Зіставлення батьківських оцінок із результатами спостереження дало змогу констатувати формування позитивної установки на систематичні заняття художньою гімнастикою.

Також у процесі педагогічного спостереження було виявлено покращення емоційного клімату в групі: підвищилася взаємодія між учасниками, зменшилася кількість негативних реакцій, зросла відкритість і доброзичливість дітей. Отримані якісні результати, наведені в таблиці 5, доповнюють кількісні показники та підтверджують системний мотиваційний ефект застосованої методики.

Таблиця 5

Порівняльна характеристика якісних проявів мотивації у дітей КГ та ЕГ за результатами спостереження

Параметр спостереження	КГ	ЕГ
Ініціативність у вправах	Переважає пасивна, виконання за зразком	Висока спонтанна активність, самостійне виконання вправ
Реакція на помилки	Проявляється уникнення або зниження активності	Толерантність до помилок, збереження інтересу
Емоційна включеність у сюжет гри	Нерегулярна, фрагментарна участь у сюжетах	Систематична участь у сюжетах, творчі доповнення
Взаємодія з іншими дітьми	Обмежена, епізодичні контакти	Активна взаємодія, спільне виконання завдань
Рівень емоційної стабільності	Часті коливання настрою, зниження уваги	Стабільний емоційний фон, тривала зосередженість
Рівень комунікації з тренером	Односторонній контакт, часті звернення лише за вказівкою	Діалогічна взаємодія, ініціювання звернень до тренера

Джерело: власна розробка автора.

Порівняльна характеристика якісних проявів мотивації, отримана за результатами педагогічного спостереження, що наведена в таблиці 5, свідчить про суттєві відмінності у поведінкових та емоційних реакціях дітей з КГ та ЕГ груп. У дітей КГ домінує пасивна ініціативність: вони здебільшого виконують вправи лише за зразком, уникають активності після помилок, а сюжетно-ігрові елементи сприймають вибірково, без глибокої емоційної залученості. Емоційний фон таких занять нестабільний, із частими змінами настрою, а взаємодія з тренером має директивний характер. Натомість у ЕГ діти виявляють високу спонтанну активність, зберігають інтерес до вправ навіть при помилках, а участь у сюжетних компонентах занять набуває креативного характеру. Також спостерігається активна міжособистісна взаємодія та сформована комунікативна ініціатива у стосунках із тренером. Така якісна різниця підтверджує ефективність методичних прийомів, що були застосовані в ЕГ, зокрема створення емоційно збагаченого тренувального простору, позитивне

підкріплення та розвиток комунікативної активності.

Ретельне вивчення результатів педагогічного експерименту дає підстави для глибшого пояснення механізмів, які забезпечили ефективність авторської методики формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей дошкільного віку. Передусім слід наголосити, що ключовим фактором позитивної динаміки є врахування базових психологічних потреб дітей 3–6 років. У цьому віці провідною є ігрова діяльність, що обумовлює необхідність побудови тренувального процесу не за моделлю змагання або повторення, а через гру, сюжет, фантазію й уяву. Саме через ці канали дитина входить у навчальну ситуацію з інтересом, відчуттям безпеки та емоційної насолоди.

Авторська методика була побудована на принципі емоційної інтенсивності, який полягає в тому, що кожне заняття має викликати у дитини позитивні переживання: радість, здивування, відчуття успіху. Для цього використовувалися ігрові образи,

рольові вправи, кольоровий інвентар, персонажі – усе те, що формує мотиваційний фон ще до початку власне фізичного навантаження. Такий підхід активізує образне мислення, яке в дошкільному віці є домінуючим і стимулює не лише інтерес, а й глибшу моторну уяву. Коли рух є не просто «вправою», а дією в межах фантастичної ситуації (наприклад, «перестрибни ріку, яку охороняє дракон»), дитина легше виконує завдання, проявляє ініціативу, а втома сприймається як природна частина гри.

Другим критичним чинником є варіативність і гнучкість методики. У межах одного заняття змінювалися види активності: сюжетна частина, робота в парах, імпровізація, індивідуальне завдання – усе це запобігало монотонності. Крім того, тренер мав змогу коригувати навантаження залежно від емоційного стану дітей: коли фіксувалася втома чи розсіяність – темп уповільнювався, вправа замінювалась на більш просту або відбувалась мікропаузова релаксація (наприклад, «подихай як кошеня»). Така

педагогічна адаптивність є ключем до збереження мотиваційного фону у віці, коли психофізіологічна втома може швидко спричинити втрату інтересу.

Не менш важливою є роль позитивного підкріплення – постійне схвалення з боку дорослого, визнання досягнень дитини, символічні відзнаки (наклейки, "зірочки гімнастики", персональні жетони). Це формує у дитини позитивний «Я-образ», де вона сприймає себе як успішну, здатну й активну. В умовах ранньої спортивної спеціалізації це надзвичайно важливо, адже перші невдачі без емоційної компенсації можуть призвести до втрати бажання займатись узагалі. Саме завдяки створенню ситуації успіху, навіть мінімального, дитина зберігає внутрішню мотивацію і прагне повернутися на заняття.

Узагальнення результатів дослідження дозволило виокремити ключові фактори, що визначають формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей дошкільного віку (таблиця 6).

Таблиця 6

Ключові фактори формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей 3–6 років (за результатами дослідження)

Фактор	Роль у формуванні мотивації
Ігрова організація занять	Забезпечує природну включеність через гру
Сюжетність і образне мислення	Підтримує цікавість і уяву
Позитивне підкріплення	Формує позитивний досвід та закріплює інтерес
Візуальна стимуляція (кольори, персонажі)	Підсилює емоційне залучення
Участь батьків у підтримці	Поглиблює зовнішню підтримку і стабілізує включення
Психоемоційна безпека та довіра до тренера	Створює атмосферу без страху і напруги
Гнучке дозування навантаження	Уникає перевтоми, зберігає позитивне ставлення
Ситуація успіху для кожної дитини	Зміцнює самооцінку та впевненість у власних силах

Джерело: власна розробка автора.

Центральним елементом виступає ігрова організація занять, яка забезпечує природну залученість малюків через знайомі форми діяльності, що не сприймаються як обов'язкові або нав'язані. Додаткову мотиваційну глибину створює сюжетність тренувального процесу, яка стимулює образне мислення й тривалу увагу. Позитивне підкріплення – у формі символічних нагород, схвалення та індивідуальних ритуалів – закріплює позитивний досвід участі та формує внутрішню потребу в регулярності. Візуальна стимуляція (яскраві кольори, персонажі, тематичне оформлення залу) відіграє роль емоційного тригера, що робить кожне заняття очікуваним і приємним. Залучення батьків – через спостереження,

міні-звіти та спільні вправи – стабілізує інтерес дитини через підтримку з боку найближчого соціального середовища. Не менш важливими є емоційна безпека та довіра до тренера, що знижують тривожність і сприяють формуванню відкритої комунікації. Гнучке дозування фізичних навантажень, адаптоване до стану дитини, запобігає перевтомі, зберігаючи загальне позитивне сприйняття тренувального процесу. Нарешті, ситуація успіху для кожного учасника, незалежно від рівня підготовки, підсилює віру у власні сили, що є вирішальним для формування стійкої внутрішньої мотивації.

Окремо слід наголосити на зниженні плинності дітей у перший рік навчання, яке в сучасній художній гімнастиці є серйозною

проблемою: значна частина новачків припиняє відвідування вже в перші місяці. Запроваджена методика створює умови, за яких дитина входить у тренувальний процес поступово, з урахуванням її психологічної зрілості, а не лише моторного потенціалу. Показовим є те, що в ЕГ не було жодного випадку повної відмови від занять, тоді як у попередні роки на аналогічному етапі вибування становило в середньому 25–30%. Це свідчить про формування внутрішньої потреби у продовженні, що є найвищим рівнем мотивації в дошкільному віці.

5. ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Отже, результати проведеного дослідження підтверджують ефективність запропонованої авторської психолого-педагогічної методики формування стійкої мотивації до занять художньою гімнастикою у дітей 3–6 років. Динаміка показників ЕГ засвідчила статистично значущі зрушення за всіма критеріями мотиваційної включеності: рівень відвідуваності зріс на 19,1%, показник активної ініціативності – на 72%, а позитивні емоційні реакції – майже вдвічі. У КГ зміни були незначними та недостовірними. Комплексна оцінка мотиваційної включеності

показала зростання на 1,6 бала у ЕГ проти 0,4 бала у КГ, що підтверджено за критерієм Вілкоксона ($p < 0,05$). Якісні результати також підтвердили перевагу методики: у дітей ЕГ спостерігалось підвищення самостійності, активності в сюжетних завданнях, стабілізація емоційного стану, покращення взаємодії в групі. Зменшення емоційного опору та підвищення інтересу до тренувань, відзначене батьками, свідчить про формування внутрішньої потреби у систематичних заняттях художньою гімнастикою.

Запропонована методика демонструє потенціал як ефективний інструмент первинної спортивної підготовки, особливо на етапі адаптації дитини до тренувального навантаження. Її перевага полягає в поєднанні емоційної, ігрової та педагогічної складових, що відповідають віковим особливостям дошкільнят.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку полягають у розширенні вікового діапазону дослідження, оцінці тривалої збереженості сформованої мотивації, а також у вивченні взаємозв'язку між рівнем мотиваційної включеності та розвитком конкретних фізичних якостей – гнучкості, координації, витривалості.

Література

1. Гончар Л. В. Формування культури рухів у дітей дошкільного віку засобами художньої гімнастики. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2021. № 3. С. 57–63. <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/download/288/280>
2. Губарь О. В. Особливості психофізичного розвитку дітей дошкільного віку в контексті занять художньою гімнастикою. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2021. № 3. С. 89–95. <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/2410-2156/article/download/1073/1031>
3. Beemat. The importance of gymnastics for kids [Електронний ресурс]. 2023. <https://www.beemat.co.uk/blogs/beemat/the-importance-of-gymnastics-for-kids>
4. Emeth Gymnastics. 10 reasons to introduce gymnastics for kids [Електронний ресурс]. 2023. <https://emethgym.com/blog/10-reasons-to-introduce-gymnastics-for-kids/>
5. Gold Medal Gymnastics Center. Early childhood gymnastics builds the foundation for physical and cognitive development [Електронний ресурс]. 2025. <https://gmgc.com/early-childhood-gymnastics-builds-the-foundation-for-physical-and-cognitive-development/>
6. Komaini A., Andika H., Gusril G., Sumarauw F. Effectiveness of implementing early childhood gymnastics learning compared to conventional learning for motor skills. *Retos*. 2024. № 47. С. 123–130. <https://www.researchgate.net/publication/382894894>
7. Motor Skill Learning. Physical education curriculum guide for 3–7 year-olds [Електронний ресурс]. 2025. <https://www.motorskilllearning.com/blog/physical-education-curriculum-guide-for-4-7-year-olds>
8. OpenStax. Motor development and physical skills in early childhood. *Lifespan Development* [Електронний ресурс]. 2025. <https://openstax.org/books/lifespan-development/pages/5-2-motor-development-and-physical-skills-in-early-childhood>
9. Parents Magazine. 30 gross motor skills activities for preschoolers your kids will love [Електронний ресурс]. 2024. <https://www.parents.com/gross-motor-skills-activities-for-preschoolers-8645233>
10. PLT4M. Elementary physical education curriculum [Електронний ресурс]. 2025. <https://plt4m.com/blog/elementary-physical-education-curriculum/>

11. Rezaee M., Shakerian S., Bahremand S., Ahmadpour M. Comparison of the effectiveness of a gymnastics training program and Teaching Games for Understanding on improving gross motor skills in children aged 4 to 11 years. *International Journal of Sport Studies for Health*. 2025. Vol. 8, № 1. C. 58–63. DOI: [10.61838/kman.intjssh.8.1.7](https://doi.org/10.61838/kman.intjssh.8.1.7)
12. Sutapa P., Pratama K. W., Rosly M. M., Ali S. K. S. Improving motor skills in early childhood through goal-oriented play activity. *Children*. 2021. Vol. 8, № 11. Article 994. DOI: [10.3390/children8110994](https://doi.org/10.3390/children8110994)
13. Verywell Family. Benefits of structured play for young children [Электронный ресурс]. 2025. <https://www.verywellfamily.com/structured-play-2764980>
14. Vinck E. 10 cognitive skills gymnastics develops in students [Электронный ресурс]. 2025. <https://www.classcardapp.com/blog/10-cognitive-skills-gymnastics-develops-in-students>
15. Wickers Gymnastics. The science behind why kids love gymnastics (when it's taught the right way) [Электронный ресурс]. 2025. <https://www.wickersgymnastics.co.uk/post/the-science-behind-why-kids-love-gymnastics-when-it-s-taught-the-right-way>
16. Yu Q., Pan X., Liu Z., Deng C. Effect of gymnastics on balance ability in children aged three to six years. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. DOI: [10.3389/fpsyg.2025.1549741](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1549741)

References

1. Honchar L. V. Formation of movement culture in preschool children by means of rhythmic gymnastics. *Pedagogy and Psychology of Vocational Education*. 2021. № 3. P. 57–63. URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/download/288/280>
2. Hubar O. V. Features of psychophysical development of preschool children in the context of rhythmic gymnastics. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*. 2021. № 3. P. 89–95. URL: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/2410-2156/article/download/1073/1031>
3. Beemat. The importance of gymnastics for kids [Electronic resource]. 2023. <https://www.beemat.co.uk/blogs/beemat/the-importance-of-gymnastics-for-kids>
4. Emeth Gymnastics. 10 reasons to introduce gymnastics for kids [Electronic resource]. 2023. <https://emethgym.com/blog/10-reasons-to-introduce-gymnastics-for-kids/>
5. Gold Medal Gymnastics Center. Early childhood gymnastics builds the foundation for physical and cognitive development [Electronic resource]. 2025. <https://gmgc.com/early-childhood-gymnastics-builds-the-foundation-for-physical-and-cognitive-development/>
6. Komaini A., Andika H., Gusril G., Sumarauw F. Effectiveness of implementing early childhood gymnastics learning compared to conventional learning for motor skills. 2024. № 47. P. 123–130. URL: <https://www.researchgate.net/publication/382894894>
7. Motor Skill Learning. Physical education curriculum guide for 3–7 year-olds [Electronic resource]. 2025. <https://www.motorskilllearning.com/blog/physical-education-curriculum-guide-for-4-7-year-olds>
8. OpenStax. Motor development and physical skills in early childhood // Lifespan Development [Electronic resource]. 2025. <https://openstax.org/books/lifespan-development/pages/5-2-motor-development-and-physical-skills-in-early-childhood>
9. Parents Magazine. 30 gross motor skills activities for preschoolers your kids will love [Electronic resource]. 2024. <https://www.parents.com/gross-motor-skills-activities-for-preschoolers-8645233>
10. PLT4M. Elementary physical education curriculum [Electronic resource]. 2025. <https://plt4m.com/blog/elementary-physical-education-curriculum/>
11. Rezaee M., Shakerian S., Bahremand S., Ahmadpour M. Comparison of the effectiveness of a gymnastics training program and Teaching Games for Understanding on improving gross motor skills in children aged 4 to 11 years. *International Journal of Sport Studies for Health*. 2025. Vol. 8, № 1. P. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.61838/kman.intjssh.8.1.7>
12. Sutapa P., Pratama K. W., Rosly M. M., Ali S. K. S. Improving motor skills in early childhood through goal-oriented play activity. *Children*. 2021. Vol. 8, № 11. DOI: <https://doi.org/10.3390/children8110994>
13. Verywell Family. Benefits of structured play for young children [Electronic resource]. 2025. Access mode: <https://www.verywellfamily.com/structured-play-2764980>
14. Vinck E. 10 cognitive skills gymnastics develops in students [Electronic resource]. 2025. Access mode: <https://www.classcardapp.com/blog/10-cognitive-skills-gymnastics-develops-in-students>
15. Wickers Gymnastics. The science behind why kids love gymnastics (when it's taught the right way) [Electronic resource]. 2025. Access mode: <https://www.wickersgymnastics.co.uk/post/the-science-behind-why-kids-love-gymnastics-when-it-s-taught-the-right-way>
16. Yu Q., Pan X., Liu Z., Deng C. Effect of gymnastics on balance ability in children aged three to six years. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1549741>

Abstract**KVACH Olha**

assistant Oak Ridge school Preschool, Oak Ridge , TN, USA

«Nika Rhythmic gymnastics LLC», USA

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL METHOD FOR FORMING SUSTAINABLE MOTIVATION FOR RHYTHMIC GYMNASTICS IN CHILDREN AGED 3–6

Rhythmic gymnastics classes in early childhood require careful consideration of the psychophysiological characteristics of children aged 3 to 6, particularly their need for play, emotional approval, and imaginative thinking. The most effective way to form sustainable motivation for physical activity is through the integration of physical exercises with role-play and narrative elements, which ensure high engagement of the child in the training process. The effectiveness of the proposed psychological and pedagogical method was evaluated through a pedagogical experiment that included an analysis of motivational involvement, attendance, initiative, and emotional stability in experimental and control groups.

The results showed that, in the experimental group, attendance increased by 19.1%, initiative by 72%, and the frequency of positive emotional responses by 87%, compared to minimal changes in the control group. The generalized motivational involvement score (based on parental assessment and pedagogical observation) increased by 1.6 points in the experimental group, while only by 0.4 points in the control group. The application of the Wilcoxon criterion confirmed the statistical significance of the changes ($p < 0.05$). Observations also revealed a decrease in emotional resistance, growth in independence, emotional stabilization, and improvement in group interaction among children in the experimental group.

Thus, the effectiveness of the developed method is confirmed by the improvement of all studied indicators of motivation among children in the training group. Further research in this field should focus on examining the influence of motivational background on the development of physical qualities in preschoolers, as well as on creating adapted versions of the method for early school-age children.

Keywords: motivation, rhythmic gymnastics, preschool age, play-based approach, training process, experimental method.

Стаття надійшла до редакції / Received 11.05.2025**Прийнята до друку / Accepted 14.06.2025**